

Vanaf de komst naar Minnesota in 2006 is het aantal stallen flink uitgebreid. Linksonder met het witte hoge dak staat de eerste stal uit 2006, rechtsonder met het platte dak prijkt de nieuwste stal uit 2020

Ondernemerschap en vakmanschap gaan hand in hand

Elke dag hetzelfde aantal koeien melken: aan Jan van der Wal is het niet besteed. In 1989 startte hij samen met zijn vrouw Berlinda als kersverse emigrant met 55 koeien in het Canadese Alberta. Inmiddels melken ze met hun gezin in het Amerikaanse Minnesota 3500 koeien. Maar ondanks de forse groei van het bedrijf blijft het vakmanschap vooropstaan.

TEKST INGE VAN DRIE

Meer dan de helft van hun leven wonen ze inmiddels aan de andere kant van de oceaan. In 1989 lieten Jan (60) en Berlinda (56) van der Wal Nederland achter zich. Het avontuur in het buitenland lonkte. 'Ik boerde samen met mijn vader aan de Kamperzeedijk, vlak bij Kampen. Maar ik wilde vooruit. We hebben ook in Nederland nog wel naar een ander bedrijf gekeken, maar ik was al eens in Amerika en Canada geweest. Dat trok', vertelt Van der Wal, die even terug is op zijn geboor-

tegrond en aan de keukentafel van zijn moeder zijn verhaal doet.

In de Canadese staat Alberta startte het jonge stel met het melken van 55 koeien. Zestien jaar later, in 2005, telde het bedrijf bijna 200 koeien. Maar verder uitbreiden bleek lastig. 'Toen we arriveerden, kostte het quotum 14 dollar per kilo vet. In 2005 was dat opgelopen naar bijna 30.000 dollar per koe', legt Van der Wal uit. Toch bleef het kriebelen bij de ondernemer. 'Ik vond het niet leuk meer om elke dag weer

BEDRIJFSPROFIEL

Verenigde Staten

eigenaren	Jan, Berlinda en Ian van der Wal, Trevor en Alisha Ekkel
aantal koeien	3500 (op twee locaties)
grondgebruik	600 ha eigendom en huur (2/3 luzerne, 1/3 snijrogge en sorghum), 1000 ha onder contract voor mais
melkproductie per dag	39 kg, 3,9% vet en 3,4% eiwit
aantal medewerkers	40

hetzelfde aantal koeien te melken. Het leek me een uitdaging om een bedrijf met nog meer koeien te managen', bekent Van der Wal.

'Regen en groen'

Opnieuw richtten Jan en Berlinda hun blik over de grens. Zo keken ze onder meer in Texas rond. 'Maar ik vond het er te warm en de afhankelijkheid van water is er te groot. Ik ben en blijf een Nederlander; ik houd van regen en groen', geeft Van der Wal aan, die zijn verhaal doorspekt met Amerikaanse woorden. Ook Zuid-Dakota oefende aantrekkingskracht uit met een goede infrastructuur, meerdere nieuwe bedrijven en behoefte aan melk. Maar uiteindelijk belandden ze met hun vijf kinderen in Pipestone, in het zuidwesten van Minnesota, zo'n 15 kilometer van de grens met Zuid-Dakota. 'Er werden bonen en mais verbouwd, verder was het er helemaal kaal en vlak', herinnert Van der Wal zich. 'Maar het plaatsje was geschikt voor een bedrijf met 2500 koeien en de afstand tot de burens was groot genoeg.'

Achteraf zijn de emigranten blij met hun 'tussen-

stap' in Canada. 'De stap van Nederland meteen naar Amerika zou moeilijk geweest zijn', zegt Berlinda. 'De regels zijn er streng. Om uiteindelijk in aanmerking te komen voor een "green card" moesten we een miljoen dollar investeren en tien medewerkers hebben. Als je daar niet aan voldoet, kun je het vergeten en raak je je bedrijf kwijt', vertellen Jan en Berlinda, die inmiddels tot Amerikaan genaturaliseerd zijn.

Per dag 120.000 kg melk

In Pipestone begonnen ze met de bouw van een ligboxenstal voor 400 koeien, die al snel verdubbeld werd. In november 2006 gingen ze zo'n 700 koeien melken. 'Het idee was om ons eigen Canadese jongvee mee te nemen, maar dat is er uiteindelijk vanwege bse niet van gekomen', legt Van der Wal uit. 'Maar Jan heeft alle vaarzen wel zelf gezien voor hij ze kocht', benadrukt Berlinda. 'Het moesten correcte vaarzen zijn met sterke benen en natuurlijk keek hij ook naar de uiers.'

Stil zitten was aan Van der Wal ook in Amerika niet

Jan en Berlinda (links van het midden) zijn samen met zoon Ian, dochter Alisha en schoonzoon Trevor eigenaar van Newalta Dairy, maar ook de andere drie kinderen zijn in de agrarische sector beland

Alle stallen worden mechanisch geventileerd

▲
Op de hoofdlocatie in Pipestone worden 2800 koeien gemolken, op een tweede locatie 700 koeien

besteed. Om de zoveel jaar verrees er een nieuwe stal. Op de hoofdlocatie in Pipestone melken ze samen met zoon Ian, dochter Alisha en schoonzoon Trevor Ekkel intussen 2800 koeien. Die groei realiseerden ze vrijwel volledig uit eigen aanfok. Dagelijks leveren ze nu ongeveer 265.000 Amerikaanse ponden, omgerekend ongeveer 120.000 kg melk. De dagproductie per koe ligt op zo'n 39 kg melk met 3,9% vet en 3,4% eiwit. Een deel van die melk produceert de familie op een tweede locatie tien kilometer zuidelijker, waar ze een bedrijf met 700 koeien overnamen.

Melkproductie per ligplaats

'De melkmarkt in Amerika is verzadigd', zo motiveert Van der Wal de aankoop van een tweede bedrijf. 'Je kunt eigenlijk alleen nog uitbreiden als je een bestaand bedrijf overneemt. Traditioneel groeide Amerika elk jaar twee tot drie procent in melkproductie, maar die tijd is voorbij. De verwerkingscapaciteit zit aan de limiet. Sommige melkfabrieken

– gelukkig niet de onze – zeggen zelfs al dat je niet meer mag produceren dan het jaar ervoor.'

Na zestien jaar boeren in Amerika kunnen Jan en Berlinda hun situatie goed vergelijken met die in Canada. 'Als je in Canada goed op je koeien paste, passen je koeien goed op jou. We hadden er een gegarandeerd goede melkprijs. In de Verenigde Staten is dat wel een tikje anders. Het eerste half jaar van 2022 hadden we een goede melkprijs. Nu schommelt de melkprijs weer rond de kostprijs. We moeten de koeien harder pushen. We melken drie keer per dag en boeren scherper.'

In Amerika hanteert Van der Wal daarom andere kengetallen dan in Canada. 'In Canada waren we vooral nieuwsgierig naar melkproductie per koe, hier kijken we naar melkproductie per ligplaats. We streven naar een productie van 50 tot 55 kilo melk per ligplaats per dag', legt de ondernemer uit. Ook aan het klimaat in Minnesota moesten Jan en Berlinda wennen. 'We hebben hier in principe een landklimaat, maar het kan ook knap vochtig zijn', geeft Van der Wal aan. 'In Nederland en Canada hadden we nooit problemen met longontsteking, maar hier wel. Die temperatuurschommelingen en dat vocht zijn funest voor de dieren.'

Het is een van de redenen dat het jongvee niet in Pipestone opgefokt wordt. De in 2016 gebouwde, mechanisch geventileerde stal voor 200 kalveren – à 500.000 dollar – staat daarom vrijwel leeg. 'Het lukte ons niet goed om de kalveropfok op de rit te krijgen. Het percentage kalversterfte lag te hoog', aldus Van der Wal.

Drie keer per week gaan er daarom zo'n 15 tot 20 kalveren van maximaal drie dagen oud op transport naar het bijna 1000 kilometer zuidelijker gelegen Deerfield (Kansas), waar het droger en warmer is. Zo'n twee maanden voor het afkalven komen ze terug. 'Gemiddeld halen ze een groei van een kilogram per dag en de kalversterfte is nu weer teruggedrongen tot zo'n twee à drie procent', vertelt Van der Wal tevreden. Al overweegt de ondernemer inmiddels die opfokperiode buiten de deur weer iets in te korten. 'De kosten van de opfok zijn flink gestegen. We willen nu een deel van het jongvee eerder terughalen, voordat ze geïnsemineerd worden.'

Hands-on-mentaliteit

Ondanks de forse groei van het bedrijf zijn Jan en Berlinda het vakmanschap niet uit het oog verloren. Ze zijn er de mensen niet naar om het bedrijf, nu het groter is, op afstand te besturen. Het liefst werkt Jan met zijn hands-on-mentaliteit nog gewoon tussen de koeien, als het even kan van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. 'Ik heb geen eigen kantoor, ik werk liever met de jongens en de koeien. Als ik niet meer 's zomers met de jongens plastic over de kuil kan doen en banden erover kan gooien, dan is voor mij de lol eraf.'

Ook de voorliefde voor fraaie koeien is Van der Wal, die jarenlang voorzitter van de Minnesota Holstein Association was, door de jaren heen niet kwijtgeraakt. Alle koeien op hun bedrijf Newalta Dairy zijn stamboekgeregistreerd. Van der Wal streeft naar balansrijke koeien, al houdt hij ook de gehalten goed

in de gaten. Elke koe krijgt de kans om drachtig te worden van een holsteinkalf en alle kalveren worden genoomgetest. 'We doen dat vooral om betere paringen te kunnen maken voor de pinken, maar wellicht gaan we het ook gebruiken om bij het jongvee te selecteren', legt Van der Wal uit.

Markt voor F1-kruislingen

Sinds kort insemineert Van der Wal koeien die na een aantal inseminaties niet drachtig zijn eerst met sperma van een jerseystier, voordat er een angusstier aan te pas komt. 'Er is markt voor F1-kruislingen. Bedrijven willen niet helemaal overstappen naar jerseys vanwege de te lage melkproductie, maar ze willen wél graag de gehalten van jerseys hebben', legt Van der Wal uit, die ook regelmatig een vrachtwagen vol vaarzen verkoopt. Maar de ondernemer sluit niet uit dat hij zelf ook F1-kruislingen gaat melken. 'Met die F1's is niks mis. Als je zoals wij op exterieur fokt, worden de koeien automatisch groter. Ik mag toch wel graag een iets kleinere koe zien.'

Die drang om te vernieuwen loopt als een rode draad door het ondernemerschap van Jan en Berlinda. Zo oeken ze aan de lopende band naar manieren om de bedrijfsvoering aan te scherpen. 'Toen we hier wamen, was net de overgang van natuurlijke naar mechanische ventilatie begonnen', vertelt Jan. 'Inmiddels zijn alle stallen mechanisch geventileerd.

De nieuwste stal heeft een laag plafond en is voorzien van dwarsventilatie.' In de twee tunnelgeventileerde stallen van 1000 voet, ofwel 300 meter lang, plaatste Van der Wal ventilatoren in het midden en gordijnen aan de kopse kanten. 'Die stallen waren eigenlijk te lang voor tunnelventilatie. We merken nu duidelijk een verbetering', geeft Van der Wal aan.

Ook het bouwplan ontkomt niet aan verandering. Op de eigen grond, zo'n 600 hectare, wordt nu nog vooral luzerne geteeld, maar steeds vaker kiezen de veehouders ook voor snijrogge en sorghum. 'Na de mais zaaien we dan snijrogge in en na de snijrogge kunnen we twee snedes sorghum oogsten. Dat gebruiken we vooral voor de droge koeien en pinken, maar steeds vaker ook voor de melkkoeien. Snijrogge en sorghum bevatten weliswaar minder eiwit dan luzerne, maar zijn wel beter verteerbaar', legt Van der Wal uit. De komende jaren verwacht hij in grond uit te breiden, ook omdat daar de interesse van jongste zoon Ian ligt.

Zand of gedroogde mest

In de stal zorgden celgetalproblemen ervoor dat de melkveehouders een switch maakten van gedroogde mest naar zand in de boxen. 'Het celgetal daalde met 150.000 cellen per milliliter naar zo'n 160.000 cellen per milliliter en we hebben veel minder koeien met mastitis nu. Ook hebben de koeien veel meer grip als ze lopen', vertelt Van der Wal. Maar zand kent ook nadelen: zo kost het veel onderhoud en het separatiesysteem om zand te scheiden van mest is kwetsbaar. 'Intussen denken we erover na om weer terug te gaan naar gedroogde mest. Op onze tweede locatie ligt gedroogde mest in de boxen en daar komt het celgetal tussen de 60.000 en 80.000 uit. Het kan dus ook zonder zand.'

Daarbij speelt ook mee dat er vergevorderde plannen

zijn voor de bouw van een mestvergister op het bedrijf. 'De melkfabriek en de bank hebben het steeds vaker over duurzaam produceren. Met een mestvergister spelen we daarop in, maar het gebruik van zand is dan geen voordeel.'

Het te produceren gas zou vloeibaar worden gemaakt en op transport naar Californië gaan. 'We hebben dan ook de mest van de andere locatie nodig, de mest uit onze drogekoeienstal en mest van nog een ander bedrijf. Zo'n mestvergister is niet geschikt voor kleine bedrijven. En een stal met minder dan duizend koeien noemen ze hier al klein. Maar let wel,' benadrukt Van der Wal, 'we besteden dat vergisten volledig uit aan een bedrijf dat daarin gespecialiseerd is. Ik zie op andere bedrijven met een vergister wel eens dat die boeren meer met mest bezig zijn dan met hun koeien. Dat gaan we niet doen. Met koeien melken moeten we hier het geld verdienen.' |

De koeien gaan drie keer per dag door de 2x40-stands melkstal en produceren 120.000 kg per dag

